

INSTRUMENTOWNIK

WEDŁUG KONSEPCJI MARLENY WIECZOREK

 **mea
kultura**
FUNDACJA

SZKOŁA

INSTRUMENTY - NARZĘDZIA DO TWORZENIA MUZYKI

Autorzy: dr hab. Barbara Mielcarek-Krzyżanowska

Adresaci zajęć: uczniowie szkół muzycznych II stopnia (od klas pierwszych) / fakultatywnie: uczniowie starszych klas szkół muzycznych I stopnia – w zakresie dostosowanym do realizowanego repertuaru i treści audycji muzycznych

Liczba uczestników: dowolna

Czas trwania: 2 x 45 min

Cele zajęć

Cel główny

Poznanie i utrwalenie wiedzy z zakresu instrumentoznawstwa ze szczególnym uwzględnieniem funkcji instrumentów muzycznych oraz ich roli w kształtowaniu barwy i ekspresji muzycznej.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- rozróżnia podstawowe grupy instrumentów muzycznych ze względu na sposób wydobywania dźwięku,
- opisuje barwę dźwięku z wykorzystaniem właściwego słownictwa muzycznego,
- dostrzega zależność pomiędzy budową instrumentu, jego brzmieniem i funkcją ekspresyjną,
- potrafi wskazać przykłady zastosowania barwy instrumentalnej w muzyce ilustracyjnej, reklamie i sound designie.

Metody i formy pracy

- pogadanka kierowana,
- dyskusja dydaktyczna,
- metoda problemowa,
- analiza przykładów muzycznych,
- praca w grupach,
- dedukcja i porównywanie.

Środki dydaktyczne

- interaktywne karty z zestawu Instrumentownik,
- nagrania audio i wideo (kody QR),
- tablica / aplikacja do porządkowania pojęć,
- prezentacja multimedialna.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie – pojęcie narzędzia

Nauczyciel inicjuje pogadankę na temat narzędzi jako elementów niezbędnych do funkcjonowania człowieka w życiu codziennym i zawodowym. Rozmowa prowadzona jest w następujących kierunkach:

- historyczny rozwój narzędzi jako wyraz postępu cywilizacyjnego,
- zmienność funkcji i materiałów, z których narzędzia są wykonywane.

Nauczyciel formułuje wniosek, że narzędzia są niezbędne do realizacji podstawowych potrzeb człowieka. Następnie stawia pytanie problemowe: czy w działalności artystycznej wystarczają jedynie inspiracja i wrażliwość estetyczna, czy też sztuka wymaga użycia określonych narzędzi?

Uczniowie wskazują narzędzia charakterystyczne dla poszczególnych dziedzin sztuki (sztuki wizualne, literatura, muzyka).

Dźwięk i instrument muzyczny

Nauczyciel kieruje rozmowę ku zagadnieniu dźwięku, zadając pytanie o jego pochodzenie. Na tej podstawie wprowadza pojęcie instrumentu muzycznego jako narzędzia służącego do wytwarzania i organizowania dźwięków.

Przedstawiony zostaje podstawowy podział instrumentów ze względu na sposób wzbudzania drgań:

- instrumenty dęte – drgający słup powietrza,
- instrumenty strunowe – drgająca struna,
- idiofony i membranofony – drgające ciało instrumentu lub membrana.

Klasyfikacja instrumentów i analiza barwy

Uczniowie losują karty z zestawu Instrumentownik. Nauczyciel zwraca uwagę na różnicowanie kolorystyczne kart jako element wspierający proces zapamiętywania przynależności instrumentów do poszczególnych grup.

Następnie następuje uszczegółowienie klasyfikacji, m.in. podział instrumentów dętych na drewniane i blaszane, z wyjaśnieniem, że o przynależności decyduje sposób wzbudzania drgań słupa powietrza (rodzaj ustnika), a nie materiał wykonania instrumentu.

Po zeskanowaniu kodów QR uczniowie słuchają przykładów dźwiękowych i opisują brzmienie instrumentów, posługując się terminologią muzyczną. Określenia zapisywane są na tablicy z rozróżnieniem na:

- cechy akustyczne (np. wysokość, dynamika, jasność barwy),
- skojarzenia ekspresyjno-emocjonalne.

Analiza obejmuje m.in. porównanie fletu i puzonu oraz tworzenie par instrumentów o cechach kontrastowych i pokrewnych.

Analogicznie omawiane są instrumenty strunowe (smyczkowe, szarpane, klawiszowe) oraz perkusyjne.

W odniesieniu do instrumentów perkusyjnych nauczyciel wprowadza pojęcie instrumentów o określonej i nieokreślonej wysokości dźwięku, ilustrując je przykładami odsłuchowymi.

Głos ludzki jako instrument

Nauczyciel zwraca uwagę, że w opisie barwy dźwięku uczniowie posługują się własnym głosem, który stanowi instrument naturalny. Wprowadzony zostaje podział na głosy żeńskie i męskie oraz podstawowe typy głosów.

Dźwięk i instrument muzyczny

Nauczyciel kieruje rozmowę ku zagadnieniu dźwięku, zadając pytanie o jego pochodzenie. Na tej podstawie wprowadza pojęcie instrumentu muzycznego jako narzędzia służącego do wytwarzania i organizowania dźwięków.

Przedstawiony zostaje podstawowy podział instrumentów ze względu na sposób wzbudzania drgań:

- instrumenty dęte – drgający słup powietrza,
- instrumenty strunowe – drgająca struna,
- idiofony i membranofony – drgające ciało instrumentu lub membrana.

Klasyfikacja instrumentów i analiza barwy

Uczniowie losują karty z zestawu Instrumentownik. Nauczyciel zwraca uwagę na różnicowanie kolorystyczne kart jako element wspierający proces zapamiętywania przynależności instrumentów do poszczególnych grup.

Następnie następuje uszczegółowienie klasyfikacji, m.in. podział instrumentów dętych na drewniane i blaszane, z wyjaśnieniem, że o przynależności decyduje sposób wzbudzania drgań słupa powietrza (rodzaj ustnika), a nie materiał wykonania instrumentu.

Po zeskanowaniu kodów QR uczniowie słuchają przykładów dźwiękowych i opisują brzmienie instrumentów, posługując się terminologią muzyczną. Określenia zapisywane są na tablicy z rozróżnieniem na:

- cechy akustyczne (np. wysokość, dynamika, jasność barwy),
- skojarzenia ekspresyjno-emocjonalne.

Analiza obejmuje m.in. porównanie fletu i puzonu oraz tworzenie par instrumentów o cechach kontrastowych i pokrewnych.

Analogicznie omawiane są instrumenty strunowe (smyczkowe, szarpane, klawiszowe) oraz perkusyjne.

W odniesieniu do instrumentów perkusyjnych nauczyciel wprowadza pojęcie instrumentów o określonej i nieokreślonej wysokości dźwięku, ilustrując je przykładami odsłuchowymi.

Głos ludzki jako instrument

Nauczyciel zwraca uwagę, że w opisie barwy dźwięku uczniowie posługują się własnym głosem, który stanowi instrument naturalny. Wprowadzony zostaje podział na głosy żeńskie i męskie oraz podstawowe typy głosów.

Instrument jako środek wyrazu

Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat możliwości wykorzystania instrumentów jako narzędzi wyrazu. Uczniowie zgłaszają propozycje zastosowań zarówno pozamuzycznych, jak i muzycznych, które zostają zapisane na tablicy.

Dalsza część rozmowy koncentruje się na funkcji muzycznej instrumentów i związku barwy z wyrażaniem emocji, charakteru postaci lub nastroju.

Analiza przykładu muzycznego – M. Musorgski

Uczniowie słuchają fragmentu cyklu Obrazki z wystawy – „Taniec kurcząt w skorupkach” w wersji fortepianowej (TUTAJ). Na podstawie tytułu i charakteru muzyki proponują obsadę instrumentalną dla głównej melodii.

Następnie nauczyciel prezentuje wersję orkiestrową w instrumentacji Maurycego Ravela (TUTAJ), konfrontując propozycje uczniów z rozwiązaniem kompozytorskim.

Barwa instrumentalna w reklamie i sound designie

Nauczyciel prezentuje wybrane materiały reklamowe i inicjuje rozmowę na temat roli barwy dźwięku w budowaniu przekazu.

Olej Kujawski "Nasionko"

Dr. Oetker Ristorante commercial

Hyundai Sonata Commercial - Piano

NESCAFÉ Espresso

Samsung S4 - © A. Vivaldi

Subway Commercial 1812 Overture

Uczniowie analizują dobór instrumentów i ich funkcję znaczeniową.

Praca w grupach

Uczniowie pracują w zespołach, wcielając się w role projektantów dźwięku. Każda grupa otrzymuje zestaw kart z instrumentami oraz możliwość odsłuchu ich brzmienia.

Zadaniem zespołów jest:

- zaprojektowanie warstwy muzycznej reklamy wybranego produktu lub
- zaplanowanie wykorzystania instrumentów w określonych sytuacjach w grze komputerowej, z obowiązkowym uzasadnieniem dokonanego wyboru.

Podsumowanie

Na zakończenie nauczyciel prezentuje przykłady utworów wykorzystujących przedmioty codziennego użytku w funkcji instrumentów muzycznych (m.in. "The Typewriter" L. Andersona, "Feuerfest!" J. Straussa).

Lekcja kończy się krótką refleksją uczniów nad znaczeniem barwy instrumentalnej jako środka wyrazu muzycznego.